

ingediend op **1806** (2022-2023) – Nr. 1
31 augustus 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Johan Danen en Loes Vandromme

over de vertrouwensinspecteurs
van de Nederlandse Inspectie van het Onderwijs

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Toelichting door de Inspectie van het Onderwijs en de Vertrouwensinspectie	4
1.	Schets van de Inspectie van het Onderwijs en de Vertrouwensinspectie	4
1.1.	Schets en taken van de Inspectie van het Onderwijs	4
1.2.	Vier pijlers van het toezicht	4
1.3.	Vertrouwensinspectie	5
2.	Wettelijk kader	6
2.1.	Wettelijke grondslag	6
2.2.	Type meldingen en meld-, overleg- en aangifteplicht	6
2.3.	Bijzondere bepalingen Vertrouwensinspectie	7
3.	Overzicht meldingen	8
3.1.	Werking van de Vertrouwensinspectie	8
3.2.	Meldingen	8
3.3.	Interne en externe ontwikkelingen	9
4.	Contactmogelijkheden met de Vertrouwensinspectie	9
II.	Bespreking	10
1.	Tussenkomen van de leden	10
1.1.	Johan Danen	10
1.2.	Jan Laeremans	10
1.3.	Loes Vandromme	11
1.4.	Hannelore Goeman	11
1.5.	Karolien Grosemans	12
1.6.	Koen Daniëls	12
2.	Antwoorden van de Vertrouwensinspectie en replieken	13
2.1.	Antwoorden en replieken op de algemene vragen	13
2.2.	Antwoorden en replieken op de vragen over de Vertrouwensinspectie	15
	Gebruikte afkortingen	21

In Nederland kunnen ouders, leerlingen, docenten, directies en besturen de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs raadplegen bij seksueel misbruik, seksuele intimidatie, psychisch en fysiek geweld en discriminatie en radicalisering.

Op 11 mei 2023 hield de Commissie voor Onderwijs een gedachtewisseling over de vertrouwensinspecteurs van de Nederlandse Inspectie van het Onderwijs met:

- Rogier Oet, directeur Toezicht Speciaal Onderwijs en Vertrouwensinspectie;
- Annemiek Zeeman, jurist Vertrouwensinspectie;
- Jeanette Wolleswinkel, vertrouwensinspecteur en medecoördinator Vertrouwensinspectie;
- Joke Schuur-Schouten, vertrouwensinspecteur en medecoördinator Vertrouwensinspectie.

I. Toelichting door de Inspectie van het Onderwijs en de Vertrouwensinspectie

Rogier Oet dankt de commissie voor de uitnodiging om de werking van de Inspectie van het Onderwijs en de Vertrouwensinspectie voor te stellen. Het is leerzaam dat Nederland en Vlaanderen ervaringen uitwisselen, wat ook regelmatig gebeurt met de Vlaamse onderwijsinspectie.

1. Schets van de Inspectie van het Onderwijs en de Vertrouwensinspectie

1.1. Schets en taken van de Inspectie van het Onderwijs

De Vertrouwensinspectie is een onderdeel van de onderwijsinspectie. De onderwijsinspectie telt zo'n zeshonderd medewerkers en zal op korte termijn groeien naar circa zevenhonderd medewerkers. De onderwijsinspectie werkt landelijk, met kantoren in Zwolle, Tilburg en Utrecht, het hoofdkantoor.

De opdrachten zijn gelijkwaardig aan die van de Vlaamse onderwijsinspectie: het waarborgen van de kwaliteit van het onderwijs; financieel toezicht; vierjaarlijks onderzoek bij alle besturen en scholen; een jaarlijkse prestatieanalyse van alle scholen; en op basis daarvan risico- of kwaliteitsonderzoek en verder overleg met de scholen en besturen.

1.2. Vier pijlers van het toezicht

Het toezicht sluit aan bij de verantwoordelijkheid van het bestuur. Dat is anders dan in Vlaanderen, waar het aangrijpingspunt het schoolniveau is. Het bestuur is het bevoegde gezag, dat primair op zijn verantwoordelijkheid wordt aangesproken.

De inspectie waarborgt de minimale wettelijke kwaliteit die scholen moeten leveren. Ze stimuleert ook dat scholen en besturen eigen ambities formuleren en gaat na hoe ze daarop presteren.

Alle besturen worden vierjaarlijks onderzocht. In het kader van de versterking van het toezicht werden een aantal veranderingen doorgevoerd. Een belangrijke wijziging is dat voortaan steekproefsgewijs jaarlijks een integraal kwaliteitsonderzoek bij scholen en opleidingen zal worden gevoerd. Zo zal men over een significant verantwoord beeld beschikken over de kwaliteit van het onderwijs in Nederland. Ook zal er meer aandacht zijn voor sociale veiligheid. Dat vergt extra capaciteit, waarvoor nieuwe inspecteurs en andere medewerkers worden geworven.

Het vervolgtoezicht, waar herstelopdrachten uit kunnen voortvloeien voor het bestuur, hangt af van de beoordeling van de kwaliteitszorg van het bestuur. Soms

zal een bestuur dat met vertrouwen opnemen, soms moet het zich verantwoorden en soms wordt door de inspectie een herstelonderzoek gedaan.

Naast die vier pijlers, gericht op de instellingen, is er ook het stelseltoezicht. Dat is thematisch onderzoek over allerhande onderwerpen, zoals de leskwaliteit of de doelmatige besteding van middelen, waardoor het functioneren van het onderwijsstelsel in zijn geheel kan worden geschetst.

De missie van de onderwijsinspectie is effectief toezicht uitvoeren voor beter onderwijs. Dat behelst zowel de basiskwaliteit als de verbetering. Dat gebeurt door het verbeteren van de stelselkwaliteit, verantwoordelijkheid bij besturen, waarborgen, stimuleren en toezicht op maat. Wat dat laatste betreft, is de onderwijsinspectie voorstander van proportioneel toezicht, waarbij afhankelijk van de kwaliteit van het bestuur beperkt of uitgebreid onderzoek wordt verricht. Het oordeel kan variëren van onvoldoende of zeer zwak tot voldoende en goed op de standaarden uit het onderzoekskader.

De driehoek gevormd door de scholen, de besturen en het stelsel als geheel vormt voor de onderwijsinspectie het beeld van de werkelijkheid. Jaarlijks brengt de inspectie hierover 'De Staat van het Onderwijs' uit, vergelijkbaar met de Vlaamse Onderwijsspiegel. De spreker overhandigt de voorzitter de pas uitgebrachte 'De Staat van het Onderwijs 2023'.¹ daarin komen veelal dezelfde thema's als in Vlaanderen aan bod: de basisvaardigheden rekenen, taal en lezen; burgerschap; kansengelijkheid; en het welzijn van kinderen. Ook in Nederland staan die thema's onder druk.

1.3. Vertrouwensinspectie

De Vertrouwensinspectie is volgens Rogier Oet een cruciaal onderdeel van de onderwijsinspectie. Kinderen kunnen pas leren als ze zich veilig voelen op school. De Vertrouwensinspectie speelt een belangrijke rol in het waarborgen van de veiligheid van kinderen, en dat zowel voor het onderwijs als voor de kinderopvang.

Joke Schuur-Schouten licht toe dat de opdracht van de Vertrouwensinspectie divers is, maar voor een belangrijk deel gaat over met taken belaste personen, leerkrachten die zich grensoverschrijdend – meestal seksueel – misdragen ten opzichte van leerlingen of studenten.

De Vertrouwensinspectie werd in 1987 opgestart, met een aantal vertrouwensinspecteurs per regio. In 1999 werd een deel van de rol van de Vertrouwensinspectie opgenomen in de sectorwetten en kwam er een wettelijk kader voor besturen, met een interne meldplicht en een onverwijfde overlegplicht met de vertrouwensinspecteurs. Vanaf 2013 behoort ook de sector kinderopvang tot de bevoegdheid van de Vertrouwensinspectie.

De Vertrouwensinspectie is er voor en door alle sectoren in het onderwijs en de kinderopvang. Alle meldingen worden behandeld, van de kinderopvang tot en met het hoger onderwijs. De inspecteurs zijn toezichthouder in een sector en werken daarnaast voor 0,4 vte als vertrouwensinspecteur. Die verdeling is belangrijk om als inspecteur bekend te zijn met het sectorwerk en bekend te zijn met de taken van de vertrouwensinspecteur. De inspecteur voert geen zelfstandig onderzoek uit naar aanleiding van een melding. Op basis van signalen vanuit de Vertrouwensinspectie kan het toezicht wel handhaven.

¹ Zie <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2023/05/10/rapport-de-staat-van-het-onderwijs-2023>.

Er zijn contacten met twee ministeries: het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waar de kinderopvang onder valt.

De vertrouwensinspecteurs vormen een klein team, met drie mensen op het meldpunt. Door het toegenomen aantal meldingen is er een uitbreiding voorzien tot ongeveer twintig personen die 40 procent van hun tijd, of 75 dagen per jaar, als vertrouwensinspecteur zullen werken.

Het is een telefonisch meldpunt voor ouders, leerlingen en iedereen die bij het onderwijs betrokken is. De Vertrouwensinspectie luistert, informeert, adviseert, ondersteunt en begeleidt mensen waar nodig. Ze behandelt geen individuele casussen of arbeidsrechtelijke klachten. Als de Vertrouwensinspectie op een mogelijk vervolgbare casus stoot, kan ze de aangifteplicht opleggen aan het betrokken bestuur, waarna de politie tot waarheidsvinding kan overgaan.

De Vertrouwensinspectie is er ook ten aanzien van het onderwijs in Caribisch Nederland.

Sinds 2013 is de Vertrouwensinspectie er ook voor de kinderopvang. De aanleiding was een vreselijke zedenzaak in Amsterdam. Naast de meld-, overleg- en aangifteplicht voor seksueel misbruik geldt die voor de kinderopvang ook voor mishandeling, vanwege de kwetsbaarheid van jonge kinderen. Twee inspecteurs vanuit de sector Gemeentelijk Toezicht – de nieuwe naam voor de kinderopvang – maken deel uit van het team van vertrouwensinspecteurs. Die sector bestaat uit de kinderdagverblijven, de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang.

2. Wettelijk kader

2.1. Wettelijke grondslag

De werking van de Vertrouwensinspectie staat omschreven in artikel 6 van de wet op het onderwijstoezicht, stelt *Annemiek Zeeman*.² Dat artikel bevat de taken van de Vertrouwensinspectie: het fungeren als een aanspreekpunt, stappen nemen en het begeleiden van mensen die een klacht willen indienen. Dat gebeurt op afstand, via telefonisch advies.

Daarnaast vindt de Vertrouwensinspectie ook haar grondslag in de verschillende onderwijswetten. De besturen moeten voldoen aan de overlegplicht en dan kan de Vertrouwensinspectie de aangifteplicht opleggen.

De Vertrouwensinspectie heeft dus twee kerntaken: aanspreekpunt en adviesverlening; en opdrachten in het kader van de meld-, overleg- en aangifteplicht.

2.2. Type meldingen en meld-, overleg- en aangifteplicht

Het type meldingen waarover de Vertrouwensinspectie advies verleent, is beperkt tot seksuele intimidatie en seksueel misbruik; fysiek en psychisch geweld; en discriminatie en radicalisering. Leraren, medewerkers, leerlingen en ouders kunnen contact opnemen met de Vertrouwensinspectie.

De belangrijkste taak van de Vertrouwensinspectie is de meld-, overleg- en aangifteplicht. Wanneer er sprake is van een mogelijk zedendelict door een met taken belast persoon jegens een minderjarige leerling van de school of instelling, geldt de onverwijlde meld-, overleg- en aangifteplicht.

² Beschikbaar via www.wetten.nl.

Dat gebeurt in drie stappen. Als een medewerker weet heeft dat een met taken belast persoon mogelijk een seksueel misdrijf heeft gepleegd of gaat plegen, geldt een meldplicht aan het bestuur. Als het bestuur weet heeft van een mogelijk zedenmisdrijf door een met taken belast persoon jegens een minderjarige heeft het een onverwijld overlegplicht met de Vertrouwensinspectie. Tijdens dat overleg wordt bekeken of er een redelijk vermoeden is van een mogelijk misdrijf. Als dat het geval is, legt de Vertrouwensinspectie de aangifteplicht op aan het bestuur. Het bestuur moet dan onverwijld aangifte doen bij de zedenpolitie.

Het overleg tussen het bestuur en de Vertrouwensinspectie is vrij bijzonder. De situatie kan heel duidelijk zijn, maar soms ook niet. Het bestuur neemt dan contact op om af te tasten of er sprake zou kunnen zijn van een misdrijf. Als een dossier naar een strafrechtelijk traject evolueert, verwijst de Vertrouwensinspectie snel door naar de zedenpolitie. Als het dossier heel duidelijk is, wordt daarbij ook gewezen op de aangifteplicht. Vaak speelt dan ook een arbeidsrechtelijk traject, omdat het vaak gaat om een met taken belast medewerker die ook voor de klas staat. De verantwoordelijkheid voor wat daarmee moet gebeuren, berust bij het bestuur. De Vertrouwensinspectie kan het bestuur informeren over arbeidsrechtelijke opties, zoals een schorsing, maar het nemen van maatregelen is de verantwoordelijkheid van het bestuur.

‘Met taken belaste personen’ zijn alle mensen die rondlopen op een school en van het bevoegd gezag een al dan niet betaalde taak hebben gekregen: directie, leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, maar ook vrijwilligers en stagiaires, onderhoudsmedewerkers, een conciërge enzovoort. De wet doelt op al die personen.

2.3. Bijzondere bepalingen Vertrouwensinspectie

Artikel 6 van de WOT bevat een aantal bijzondere bepalingen die afwijken van het Nederlandse ambtenarenrecht. Door die bepalingen wil men het systeem van meld-, overleg- en aangifteplicht zo goed mogelijk laten verlopen. De vertrouwensinspecteurs hebben geen aangifteplicht. Normaal is een ambtenaar die weet heeft van een mogelijk (seksueel) misdrijf verplicht om daar aangifte van te doen. De vertrouwensinspecteurs zijn vrijgesteld van die aangifteplicht. Dat is om geen drempels te creëren voor mensen die met hen contact zouden willen opnemen. Er mag geen angst zijn om zaken vertrouwelijk te bespreken. De vertrouwensinspecteurs hebben daarnaast een bijzondere geheimhoudingsplicht ten aanzien van leerlingen, ouders en andere betrokkenen. Ze mogen geen informatie verspreiden over zaken die hen bekend zijn, opnieuw om geen drempels op te werpen. Daaraan hangt ook het verschoningsrecht: als een vertrouwensinspecteur als getuige zou worden opgeroepen door een rechtbank, kan hij dat weigeren. Dat is een afgeleid recht van de bijzondere geheimhoudingsplicht.

De bijzondere geheimhoudingsplicht geldt niet voor de besturen die een seksueel misdrijf melden of daarover willen overleggen in het kader van de meld- en overlegplicht.

Binnenkort wordt titel 14 van het Wetboek van Strafrecht, over seksuele misdrijven, uitgebreid. Bovenop wat nu al strafbaar is, stelt de nieuwe wet ook de volgende zaken strafbaar: met iemand seksueel contact hebben tegen zijn wil; seksuele intimidatie, zowel offline als online; en sekschatting, waarbij volwassenen seksueel getinte berichten sturen naar kinderen onder de zestien jaar. Die uitbreiding zal er wellicht voor zorgen dat er meer advies zal worden gevraagd en meer zaken zullen worden overlegd met de Vertrouwensinspectie.

Vanuit het onderwijswerkveld is er ook een groeiende vraag dat alle vormen van seksuele intimidatie, ook ten aanzien van meerderjarigen, zoals personeelsleden of studenten in het hoger onderwijs, door het bestuur aan de Vertrouwensinspectie zouden moeten worden gemeld. Die onderwijswetten zullen in de toekomst worden gewijzigd.

3. Overzicht meldingen

3.1. Werking van de Vertrouwensinspectie

De Vertrouwensinspectie is een telefonisch meldpunt, stelt *Jeanette Wolleswinkel*. Daarnaast heeft de inspectie een eigen ontwikkelagenda. De inspectie heeft een ruime expertise en een ruim netwerk op het vlak van sociale veiligheid, die ze maximaal inzet. De Vertrouwensinspectie maakt ook deel uit van een ruimer netwerk. De Alliantie is een samenwerkingsnetwerk met ambtenaren vanuit de departementen en mensen uit het werkveld, met als doel het vergroten van de sociale veiligheid voor kinderen.

Het meldpunt wordt elke werkdag van 8 tot 17 uur bemand door drie vertrouwensinspecteurs, een andere collega verzorgt de 'achterwacht'. De meldingen zijn heel uiteenlopend en vaak ook complex. Daarom kan de hele dag via chat overleg worden gepleegd met de collega's. Als er meer complexe dossiers zijn, kunnen ook de coördinatoren worden gecontacteerd. Zaken die gaan over seksueel misbruik, seksuele intimidatie of mishandeling in de kinderopvang worden nooit door één persoon behandeld. Daarover wordt steeds overlegd met een collega, om het dossier grondig te kunnen behandelen. Aangezien het meestal gevoelige informatie betreft, zijn de telefonie- en informaticasystemen beveiligd.

Maandelijks is er een overlegdag, met veel ruimte om casussen te bespreken en intervisie te houden. Er is een scholingsplan, dat inspeelt op de behoeften en vormingsnoden van de medewerkers. Ook daar wordt tijd voor uitgetrokken. Het 'Handboek vertrouwensinspectie' vormt de basis voor de werking en bevat alle nodige achtergrondinformatie.

De Vertrouwensinspectie telt twee medecoördinatoren, samen goed voor 1,6 vte. Daarnaast zijn er een data-analist, drie juristen en een communicatieadviseur. Rogier Oet is de directeur vanuit het Toezicht. Naast de functie van inspecteur zijn mensen voor een bepaald deel van hun benoeming dus ook werkzaam als vertrouwensinspecteur.

3.2. Meldingen

Joke Schuur-Schouten geeft een overzicht van het aantal meldingen bij de Vertrouwensinspectie voor de schooljaren 2019-2020 en 2021-2022, inclusief het hoger onderwijs maar exclusief de kinderopvang. Er is een stijging van 1351 tot 1743 dossiers, hoogstwaarschijnlijk te verklaren door de coronajaren 2020 en 2021. Een dossier kan verschillende meldingen bevatten, bijvoorbeeld van ouders, politie of een bestuurder. In totaal zijn er jaarlijks ongeveer 2500 meldingen.

Koen Daniëls vraagt hoe groot de leerlingenpopulatie is, om dat cijfer in perspectief te kunnen plaatsen.

Joke Schuur-Schouten geeft de leerling- en studentenpopulatie, zoals opgenomen in de laatste publicatie van 'De Staat van het Onderwijs': primair onderwijs 1.367.045, speciaal basisonderwijs 34.111, voortgezet onderwijs 941.501, speciaal onderwijs 33.510, voortgezet speciaal onderwijs 37.614, middelbaar beroepsonderwijs 494.264, hoger onderwijs 476.057 en wetenschappelijk onderwijs 341.346.

De spreker gaat vervolgens in op de evolutie van het aantal meldingen van seksueel misbruik en seksuele intimidatie, met ook een opsplitsing naar met taken belaste personen. Tussen 2017-2018 en 2021-2022 is er een lichte stijging van het aantal meldingen over seksueel misbruik, met daarbinnen een toename van het aandeel van met taken belaste personen. Dat geldt ook voor de meldingen over seksuele intimidatie: 261 meldingen, waarvan 165 met betrokkenheid van met taken belaste personen.

De spreker vat de opvallendste punten over alle sectoren samen. Er zijn meer meldingen over seksueel geweld, met een piek in februari en maart 2021, mogelijk door de media-aandacht voor seksueel misbruik bij het tv-programma 'The voice'. Dat werd ook bij andere meldpunten vastgesteld. Het aantal beklagde met taken belaste personen neemt toe. Bij twee derde van de aangemelde dossiers is er een redelijk vermoeden van een strafbaar feit en werd het bestuur doorverwezen naar de politie. Voor het derde jaar op rij valt het hoge aantal kinderen jonger dan dertien jaar op dat slachtoffer is van fysiek geweld en discriminatie.

Tussen 2018 en 2021 waren er ongeveer 136 meldingen in de kinderopvang. De gegevens van 2022 worden nog verwerkt, maar daar is een stijging merkbaar, tot ongeveer tweehonderd dossiers.

De spreker verwijst nog naar enkele online beschikbare publicaties over de werking van de Vertrouwensinspectie, en over een veilig schoolklimaat en integer gedrag binnen het onderwijs.

3.3. Interne en externe ontwikkelingen

Jeanette Wolleswinkel licht de ontwikkelagenda 2022-2024 toe. Er wordt ingezet op communicatie, het contact met de collega's in de verschillende sectoren, de bijdrage aan het stelseltoezicht, professionalisering en andere losse ontwikkelsporen. Iedere vertrouwensinspecteur is bij een van deze sporen betrokken.

Ook vanuit het regeerakkoord zijn er ontwikkelingen, met een sterke nadruk op het bevorderen van veilig sociaal gedrag.

De spreker geeft een opsomming van allerlei externe ontwikkelingen, gelinkt aan de Vertrouwensinspectie.

4. Contactmogelijkheden met de Vertrouwensinspectie

De Vertrouwensinspectie en de onderwijsinspectie, waar de Vertrouwensinspectie deel van uitmaakt, zijn telefonisch bereikbaar. Op de website van de onderwijsinspectie is ook een contactformulier beschikbaar.

De klantcontacten bij de onderwijsinspectie bestaan overwegend uit vragen en signalen. Een vraag wordt door de collega's van de afdeling Klantcontact beantwoord. Zij beschikken daarvoor over een grotere kennisbasis of kunnen contact opnemen met de verschillende sectoren.

Signalen kunnen telefonisch via de Vertrouwensinspectie of via Klantcontact worden doorgegeven. In geval van een melding via Klantcontact, beoordeelt een toezichtteam de melding, onder meer op basis van bestaande informatie over het bestuur of de school. Vervolgens wordt bekeken hoe wordt omgegaan met het signaal. Er is een bovensectoraal ketenoverleg over de omgang met signalen. De Vertrouwensinspectie heeft diverse malen per jaar contact met de collega's om de belangrijkste trends te duiden en contact met elkaar te houden. Niet op elk signaal rust een bijzondere geheimhoudingsplicht.

Een reguliere inspecteur kan op drie manieren signalen krijgen over wat er op een school of bij een bestuur gebeurt. Dat kan ten eerste via het contactformulier op de website van de onderwijsinspectie. Klantcontact stuurt de relevante meldingen door naar het toezichtteam. Een tweede mogelijkheid is via het 0900 telefoonnummer van de Vertrouwensinspectie. Als uit een individuele melding blijkt dat er zich mogelijk een structureel probleem voordoet, wordt aan de melder de toestemming gevraagd om de toezichtinspecteur te informeren. Zo kan een intern signaal worden gegeven. Tot slot maakt de Vertrouwensinspectie maandelijks een overzicht

van alle meldingen die over bepaalde thema's werden ontvangen. Die worden aan de sector bezorgd, zodat die weet van welke school, van welk bestuur en van welke categorie er signalen werden ontvangen. Het gaat niet om de inhoud van het signaal, maar wel om het feit dat er signalen binnenkwamen. Op die manier wordt het toezicht, met respect voor de vertrouwelijkheid van de Vertrouwensinspectie, toch geïnformeerd over mogelijk problematische situaties op het vlak van sociale veiligheid.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Johan Danen

Johan Danen begreep dat de Inspectie van het Onderwijs vooral kijkt naar de schoolbesturen, terwijl er in Vlaanderen vooral op schoolniveau wordt gewerkt. Dat is een belangrijk onderscheid. Kunnen de sprekers toelichten hoe dat in zijn werk gaat? Wanneer beoordeelt men of signalen voldoende belangrijk zijn en of vervolgonderzoek nodig is? Wordt daarvoor gekeken naar het beleidsvoerend vermogen van de scholen of de schoolprestaties van de leerlingen?

Het lid heeft ook enkele vragen specifiek over de Vertrouwensinspectie. Vlaanderen zet vooral in op het bestrijden van grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs, zowel ten aanzien van studenten en doctorandi als van personeel. Men evolueert daarbij naar een centraal register waarin meldingen worden bijgehouden. Bestaan dergelijke centrale registers ook in Nederland en wat is daarvan het opzet? Als er bijvoorbeeld sprake is van grensoverschrijdend gedrag van een leerkracht ten aanzien van een minderjarige leerling, dat echter niet voldoende zwaarwichtig is voor strafrechtelijke vervolging, wat zijn dan de mogelijkheden ten aanzien van die leerkracht? Bestaat daarvoor een draaiboek of een tuchtprocedure? Blijft die leerkracht opgenomen in het centraal register, waardoor hij de facto nergens meer aan de slag kan?

De Vertrouwensinspectie richt zich op situaties van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij minderjarigen. Wat gebeurt er met meerderjarigen, waarbij dat probleem zich toch ook stelt?

Het lid begreep dat de vertrouwensinspecteurs niet verplicht zijn meldingen door te geven aan de politie of het gerecht. Over welke vrijheidsgraden beschikken zij om daarover te oordelen? Kan een inspecteur dergelijke zaken toch melden, zelfs bij tegenkanting van de melder, bijvoorbeeld in extreem zorgwekkende situaties? Dat is een moeilijk evenwicht met de laagdrempeligheid voor de melder, die soms kan worden afgeschrikt door eventuele vervolgstappen. Hoe gaat men daar in Nederland mee om?

1.2. Jan Laeremans

De sprekers gaven aan dat een school om de vier jaar wordt geïnspecteerd. *Jan Laeremans* noemt dat bijzonder ambitieus. In Vlaanderen gebeurt dat meestal slechts om de zes en soms om de tien jaar. Hoe kan men dat waarmaken? Hoelang duurt een inspectie? Is dat een of meerdere dagen ter plaatse in de school?

Op 10 mei 2023 was er een uitzending van het Nederlandse tv-programma 'Nieuwsuur', waaruit volgens de onderwijsinspectie bleek dat lang niet alle basisschoolleerlingen het vereiste taal- en rekenniveau behalen om zonder problemen naar de middelbare school te gaan. Men zou in Nederland evolueren naar 2,5 miljoen laaggeletterden. Klopt dat? Dat lijkt gigantisch.

Door wie wordt de Vertrouwensinspectie meestal gecontacteerd? Zijn dat ouders, leerkrachten of scholieren?

Hoeveel tijd zit er tussen de melding en de ingreep? Maandelijks wordt vergaderd en overleg gepleegd, maar het lid kan zich niet voorstellen dat de opvolging van belangrijke meldingen zo lang op zich laat wachten. Is er een snellere opvolging voorzien in ernstige gevallen?

Worden ook incidenten buiten de school meegeteld? Of komen enkel incidenten die zich binnen de schoolmuren voordoen in aanmerking? Wordt ook fysiek geweld, al dan niet in combinatie met seksueel geweld, opgevolgd? Of bestaat daarvoor een andere hulplijn?

Het lid was verrast dat 'indringend seksueel kijken' voortaan strafbaar zal worden gesteld in de wet. Hij begrijpt dat dat heel intimiderend kan zijn, maar het lijkt hem tegelijk bijzonder subjectief. Is er daardoor geen risico op een groot aantal valse aangiften? Waarom is voorgesteld om dat wettelijk strafbaar te maken?

1.3. Loes Vandromme

Krijgt de Vertrouwensinspectie van de bevoegde minister soms de opdracht om contact op te nemen met een bepaalde school als er een vermoeden is van seksueel overschrijdend gedrag, vraagt *Loes Vandromme*.

Een klacht kan een individuele situatie overstijgen en van belang zijn voor de kwaliteit van het onderwijs. In Vlaanderen is er een kinderrechtencommissaris, waaraan over alle levensdomeinen vragen kunnen worden gesteld over het beleid ten aanzien van kinderen. Bestaat dat in Nederland ook? Zo ja, is er een taakverdeling met de Vertrouwensinspectie?

Bij bepaalde signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag is men verplicht de vertrouwensinspecteurs te contacteren. Wat als de aangifteplicht niet wordt gerespecteerd? Wat zijn in dat geval de sancties? Het lid vindt het verregaand dat vrijwilligers op school, zoals leesouders, ook door de aangifteplicht worden gevat. Haken sommigen daardoor niet af? Hoe worden zij hierover geïnformeerd?

Loes Vandromme meent dat de collega's van de Commissie voor Welzijn ook uitgenodigd hadden moeten zijn voor deze hoorzitting. In de commissie Welzijn wordt geregeld een soortgelijke problematiek in de sector van de kinderopvang besproken. Er komt een aangifteplicht en bij vermoedens wordt het kinderopvanginitiatief onmiddellijk gesloten. Dat heeft een grote impact op de betrokkenen, ook als er achteraf geen strafbare feiten bleken of geen veroordeling was. Hoe verloopt dat in Nederland?

1.4. Hannelore Goeman

Het belang van een goede onderwijsinspectie voor het garanderen van kwaliteitsvol onderwijs kan volgens *Hannelore Goeman* niet worden overschat. Dat gaat zowel over de inhoud van de lessen, als over het zorgen voor een veilig leerklimaat.

Het klopt dat de focus in Vlaanderen vooral ligt op grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs. Maar recent waren er ook enkele cases van grensoverschrijdend gedrag in het leerplichtonderwijs. Die discussie moet dus ook worden gevoerd. Het lid meent dat Nederland in de specifieke aanpak daarvan, via de vertrouwensinspecteurs, een stap verder staat.

Het lid heeft een algemene vraag over de Inspectie van het Onderwijs. De Vlaamse onderwijsinspectie doet wat ze kan en krijgt er steeds taken bij, onder andere door de recent ingevoerde centrale toetsen. Dat zal voor een bijkomende werkdruk zorgen. Het Nederlandse korps bestaat uit zeshonderd à zevenhonderd inspecteurs. In Vlaanderen zijn dat er 175 à 180, voor ongeveer vierduizend onderwijsinstellingen. Hoeveel onderwijsinstellingen worden gecontroleerd door de Nederlandse inspecteurs?

In de toelichting kwam de procedure bij de Vertrouwensinspectie duidelijk aan bod. Het lid is vooral geïnteresseerd in de verdere opvolging van klachten of meldingen vanuit de inspectie. Als ze het goed begreep, geeft de Vertrouwensinspectie de dossiers door aan de case-inspecteur. Hoe wordt dat verder opgevolgd? Wordt dat opgenomen in een algemene doorlichting? Is dat een reden om prioritair langs te gaan bij scholen? Of kan de Vertrouwensinspectie heel specifieke gevallen ook individueel verder opvolgen? Gebeurt dat dan met de directie of met het schoolbestuur? Welke zeggenschap heeft de Vertrouwensinspectie?

1.5. Karolien Grosemans

De Nederlandse onderwijsinspectie bezoekt scholen om de vier jaar. In Vlaanderen is dat om de zes jaar. Door de coronacrisis is die termijn momenteel langer, tot tien jaar en is er een inhaalbeweging nodig, stelt *Karolien Grosemans*. Een inspectie van een school duurt in Vlaanderen een week, van maandag tot vrijdag. Is dat ook zo in Nederland? Zijn er kortere inspecties of wordt er meer gedifferentieerd? Wat is een realistische termijn om een school te leren kennen?

De Nederlandse onderwijsinspectie richt zich vooral op het bestuursniveau. Is dat wat men in Vlaanderen de inrichtende macht noemt? Of zijn dat de schoolleiders? In Vlaanderen zijn er gesprekken met de schoolleiding, leerlingen en leerkrachten. Scholen moeten ook heel veel documenten, zoals het lesmateriaal van leerlingen, tonen. Hoe gebeurt dat in Nederland? Zijn er klachten over de planlast of regeldruk die de inspecties met zich meebrengen?

In Vlaanderen is er een planlastradar, waarbij de algemene inspectie in een doorlichting de regeldruk beoordeelt. Schenkt de Nederlandse inspectie daar ook aandacht aan?

In Vlaanderen is men geëvolueerd naar een inspectie 2.0, waar veel feedback wordt gegeven aan de school, eerder dan een strikte, klassieke controle. De klemtoon komt te liggen op adviesverlening. Hoe gebeurt dat in Nederland?

Liep de werking van de Nederlandse onderwijsinspectie tijdens de coronapandemie gewoon verder? Werd de norm om elke vier jaar een school te controleren, gehaald? In Vlaanderen werden de inspecties tijdelijk stopgezet om de leerlingen en leerkrachten in die moeilijke periode te sparen.

Wie kan vragen aan de inspectie initiëren? Kan de minister van Onderwijs inspecties aanvragen en gebeurt dat regelmatig? In Vlaanderen gebeurt dat heel zelden.

De toelichting over de meld-, overleg- en aangifteplicht was bijzonder interessant. Dat verschilt van de Vlaamse onderwijsinspectie, die enkel kan vaststellen dat een school haar decretale verplichtingen niet nakomt. Als de school geen aangifte doet, zijn er vanuit de overheid weinig mogelijkheden om in te grijpen.

In Vlaanderen geldt de algemene federale wetgeving over welzijn op het werk. In Nederland is er de wet op het onderwijstoezicht, met specifieke aandacht voor problematische situaties. Zijn er volgens de sprekers voordelen van een dergelijke wetgeving, die specifiek op het onderwijs is toegespitst?

1.6. Koen Daniëls

De Nederlandse onderwijsinspectie schenkt aandacht aan 'financiën op orde', stelt *Koen Daniëls*. Wat wordt hiermee bedoeld? Gaat het om de algemene financiële gezondheid van de instellingen op schoolniveau of wordt ook nagegaan waaraan subsidies worden besteed? Worden scholen er bijvoorbeeld op gewezen dat zij een ombudsman of vertrouwenspersoon moeten aanstellen en daarvoor de nodige middelen moeten uittrekken?

Jaarlijks wordt een analyse van alle scholen voorgesteld, waaruit ook de risico's blijken. Het lid vergeleek de internationale PISA-resultaten voor Nederland met de Nederlandse onderwijsspiegel. Die resultaten stemmen niet altijd overeen. Wordt daarop bijgestuurd?

De Vertrouwensinspectie zet in op begeleiding. In Vlaanderen is de pedagogische begeleiding gekoppeld aan de inrichters van het onderwijs, aan koepels van besturen. Wordt de Nederlandse inspectie daardoor niet tegelijk rechter en partij? De inspectie verstrekt advies, maar wat als het nadien in een school toch nog misloopt? Wat als scholen in hun verdediging opwerpen dat ze het advies van de inspectie hebben gevolgd? Hoe wordt dat van elkaar gescheiden?

In de toelichting over de vertrouwensinspecteurs werd vermeld dat de vertrouwensinspecteur luistert, informeert en adviseert, daar waar nodig ondersteunt en begeleidt, en geen individuele of arbeidsrechtelijke klachten behandelt. Daarvoor werd verwezen naar de waarheidsvinding. Maar verder in de presentatie werd dan wel ingegaan op individuele klachten. Op welke manier doet de Inspectie van het Onderwijs aan waarheidsvinding in individuele casussen alvorens een dossier door te schuiven naar een hoger verantwoordelijkheidsniveau?

De bijzondere geheimhoudingsplicht geldt voor de vertrouwensinspecteurs, om geen drempels op te werpen. De bijzondere geheimhoudingsplicht geldt echter niet voor de schoolbesturen. Ontstaat op die manier geen drempel voor meldingen op school, bijvoorbeeld meldingen over problematisch gedrag van een leerkracht aan de directie? Vanwaar dat verschil?

In Vlaanderen is de Zorginspectie bevoegd voor de kinderopvang. Het overzicht van het aantal meldingen door de sprekers was exclusief de meldingen in de kinderopvang. Bestaat daarvoor een aparte dienst? Kinderopvanginitiatieven in Nederland zijn vaak veel kleinschaliger dan scholen, met ook zelfstandigen en eenmanszaken. Hoe verlopen de inspecties daar?

2. Antwoorden van de Vertrouwensinspectie en replieken

2.1. Antwoorden en replieken op de algemene vragen

Rogier Oet beantwoordt de algemene vragen over de werking van de Nederlandse onderwijsinspectie. Nederland telt naar schatting ongeveer 2 miljoen laaggeletterde of laaggecijferde inwoners. Uit het onderwijs stromen nog altijd kinderen uit die onvoldoende het referentieniveau halen om maatschappelijk goed te kunnen functioneren. Ze halen ofwel onvoldoendes op die vakken, ofwel verlaten ze vroegtijdig de school. In Nederland waren er vorig jaar ongeveer dertigduizend vroegtijdige schoolverlaters (jongeren tussen de twaalf en 23 jaar die zonder startkwalificatie van school gaan). De onderwijsinspectie maakt zich daar zorgen over. Ze hamert erop dat de basis – goed rekenen, lezen en schrijven – goed moet zijn om mee te kunnen in de maatschappij. Ook voor burgerschap is er volgens de spreker te weinig aandacht in een deel van de scholen.

Wordt er de laatste jaren een daling van het niveau vastgesteld, vraagt *Jan Laeremans*?

Rogier Oet antwoordt dat er twee jaar geleden een daling was op de internationale rankings, die niet overeenstemt met de eigen, nationale gegevens. Er werd nagegaan hoe dat kwam. Mogelijks keek de inspectie niet diep genoeg. Daar is dan het programma 'Versterking toezicht' uit voortgekomen, waarvoor ook meer inspecteurs, analisten en ondersteunende medewerkers werden aangeworven. Uit de laatste 'De Staat van het Onderwijs' blijkt dat de kentering is ingezet. De daling op de internationale rankings vlakt af. Er zijn ook lichtpunten. Bij internationale onderzoeken zijn ook nuanceringsmogelijkheden, bijvoorbeeld over de vergelijkbaarheid

van landen in het PISA-onderzoek. De focus op taal, rekenen, lezen en burgerschap wordt door het hele Nederlandse onderwijsveld omarmd. Daarvoor moeten de randvoorwaarden vervuld zijn. Ook Nederland kampt met een leraren- en school-leiderstekort, merkt de spreker op.

Er waren vragen over de schoolbesturen als aangrijpingspunt voor de inspectie. De spreker heeft gepoogd dat te nuanceren, door te verwijzen naar de driehoek tussen besturen, scholen en stelsel, die allemaal van belang zijn. Het zwaartepunt van de inspecties lag bij de besturen, maar wordt steeds meer naar de scholen verlegd. In die beweging past ook het jaarlijkse steekproefonderzoek, waar de spreker eerder naar verwees.

De Vlaamse onderwijsinspectie is volgens Rogier Oet uitgebreider, met name een week, aanwezig op de scholen. De Nederlandse inspectie vertrekt vanuit een jaarlijkse prestatieanalyse, waarbij veel voorbereidend werk wordt verricht en vooraf stukken worden opgevraagd. Op basis van die analyse wordt een onderzoeksplan opgemaakt voor de desbetreffende school. Dat onderzoek is proportioneel en eerder gericht, met een bepaalde onderzoeksfocus. De aanwezigheid op school varieert van minimum één tot twee à drie dagen. Als er grote risico's worden vastgesteld, wordt diepgaander onderzoek verricht. Daarbij wordt soms een telefoonnummer opgesteld waar mensen terecht kunnen met meldingen over de school.

Annemiek Zeeman vult aan dat de WOT bepaalt dat de inspectie vierjaarlijks een representatief aantal scholen onder een bestuur moet bezoeken. De inspectie bepaalt zelf hoe dat bezoek wordt ingevuld.

De inspectie wil meer aanwezig zijn op scholen, stelt *Rogier Oet*. Er wordt getracht om vaker dan om de vier jaar structureel contact te hebben met scholen en besturen, via jaarlijkse of tweejaarlijkse gesprekken. Naast het instellingstoezicht en de eerder genoemde steekproef kwaliteitsonderzoeken, is er ook het stelseltoezicht. Ook daarvoor zijn er onder andere bezoeken aan scholen. Bijvoorbeeld voor de monitor leskwaliteit vonden onderzoeken plaats in individuele scholen. Maar de finaliteit van die bezoeken is anders; er wordt geen oordeel uitgesproken op schoolniveau.

Als er zich ernstige incidenten voordoen worden deze eerst besproken op het niveau van het bestuur. Als het bestuur voldoende zicht heeft op de signalen en zelf al onderzoek heeft ingezet, wacht de inspectie op de uitkomsten van dat onderzoek. Als deze onbevredigend zijn of er is geen vertrouwen in de bestuurlijke aanpak, dan voert de inspectie zelf het onderzoek uit.

Er was een vraag of de vertrouwensinspectie individuele casussen kan opvolgen. In de regel is dat niet zo, antwoordt *Jeanette Wolleswinkel*. Maar omdat de inspecteurs naast hun rol als vertrouwensinspecteur ook regulier inspecteur zijn, kan die kennis daar wel voor gebruikt worden. Vanuit die laatste rol kunnen de inspecteurs mee het onderzoek helpen voeren.

In Nederland is er een kinderombudsvrouw, stelt *Rogier Oet*. Daar is periodiek overleg mee. Casuïstiek en signalen worden uitgewisseld met de inspectie, wat aanleiding kan geven tot verder onderzoek.

In Nederland is er op iedere school de wettelijke verplichting tot jaarlijkse monitoring van de sociale veiligheid. Die bestaat momenteel voor leerlingen en zal worden uitgebreid naar leraren. Scholen moeten die gegevens aanleveren aan de onderwijsinspectie. Wie dat niet doet, krijgt een herstelopdracht. Ook die monitor kan aanleiding geven tot nadere acties door het bestuur of de school, of door de inspectie via het onderzoek.

Ook via Klantcontact en de Vertrouwensinspectie komen signalen binnen, vult *Joke Schuur-Schouten* aan. Op basis van al die informatie kan de inspectie risico's bepalen en risicogericht toezicht houden.

De inspectie richt zich zowel op het schoolbestuur als op de schoolleiding, stelt *Rogier Oet*. De schoolleiding is enorm belangrijk en bepaalt in grote mate de kwaliteit van de school. De bestuurder is het bevoegd gezag dat de eindverantwoordelijkheid draagt voor de kwaliteit in de scholen. Bij onderzoeken op schoolniveau sluit de bestuurder vaak aan bij de terugkoppeling. Het rapport wordt aangeboden aan het bestuur en het bestuur levert ook een reactie op de bevindingen.

De discussie over planlast en regeldruk wordt ook in Nederland gevoerd. Een van de pistes is om meer onaangekondigde inspecties te verrichten. Dat vermindert de voorafgaande planlast en schetst een beter beeld van hoe de school in de praktijk echt functioneert. Kwaliteitszorg is immers in het belang van de scholen zelf; ze hoeven dat niet louter voor de inspectie te doen.

Ook in Nederland verliepen de inspecties tijdens de coronaperiode anders. De bezoeken brachten gezondheidsrisico's met zich mee of scholen waren gesloten. Er werd een andere vorm van toezicht gehouden. Zo werd bijvoorbeeld gekeken naar de kwaliteit van het afstandsonderwijs. De onderzoeken waren ook compacter, soms zonder eindoordeel, tenzij er echt grote risico's waren. De vierjaarcyclus kon niet volledig worden uitgevoerd.

De WOT heeft als voordeel dat er een heel duidelijke wetgeving is, die ook de onafhankelijke positie van de inspectie waarborgt.

Wordt bij financiën op orde rekening gehouden met de doelmatige besteding van de middelen? Er is een geïntegreerd kwaliteits- en financieel toezicht. Bij dat laatste wordt gekeken naar de rechtmatige besteding van middelen, maar ook naar de omvang van de reserves. Daarvoor bestaat een systeem van signaleringswaardes. Als er te hoge reserves zijn en het geld niet wordt besteed aan onderwijs, wordt er ingegrepen. Het overvallige budget wordt dan afgeroomd.

Johan Danen maakt zich zorgen over de laaggeletterdheid, ook in Vlaanderen. Volgens de sprekers wordt daarop gehamerd. Wat betekent dat? Wat wordt dan verwacht van de school in kwestie?

Dat maakt onderdeel uit van het kwaliteitskader, antwoordt *Rogier Oet*. Tijdens het onderzoek bij scholen en besturen wordt gekeken naar de manier waarop ze invulling geven aan de sturing op basisvaardigheden. Dat is dusdanig belangrijk dat daar in het onderzoekskader voor het schooljaar 2023-2024 een aparte standaard van wordt gemaakt, waar ook een oordeel over kan worden gegeven. Dat wordt een kernstandaard, waardoor de schoolleiding automatisch ook meer oog heeft voor de te behalen referentieniveaus en de sturing daarop. Op basis van die standaard kunnen ook herstelopdrachten worden gegeven.

2.2. Antwoorden en replieken op de vragen over de Vertrouwensinspectie

Joke Schuur-Schouten gaat in op de vragen over het hoger onderwijs. Er komen meer meldingen van meerderjarige studenten in het middelbaar beroepsonderwijs en van studenten uit het hoger onderwijs. Daarom zal de wet worden gewijzigd, waardoor de Vertrouwensinspectie ook zal kunnen optreden bij meldingen over seksueel misbruik of seksuele intimidatie van MBO- en HO-studenten, dus meerderjarigen. Dat om te waarborgen dat studenten terechtkunnen bij een meldpunt, zeker als dat niet intern op school geregeld is of wanneer de interne procedure niet goed verloopt. De wettelijke overlegplicht ten aanzien van de studenten zal ook

gelden voor de bestuurders. De achtergrond daarvan is dat er sprake is van een afhankelijkheidsrelatie tussen docenten en studenten.

Elke melding wordt geregistreerd, maar er is geen centraal register dat raadpleegbaar is door scholen of besturen, bijvoorbeeld in het kader van een selectieprocedure. Enkel de vertrouwensinspecteurs hebben toegang tot dat register.

Op basis van de AVG wordt een afweging gemaakt van welke persoonsgegevens al dan niet worden opgenomen, merkt *Annemiek Zeeman* op.

Johan Danen geeft het voorbeeld van een leerkracht die grensoverschrijdend gedrag zou stellen bij een kind in school X. Die leerkracht verlaat de school, gaat naar een andere school en enkele jaren later treedt gelijkaardig gedrag op. Wat gebeurt daar dan mee? Wat zijn daarvan de gevolgen?

Als die persoon in het registratiesysteem is opgenomen, wordt in eerste instantie intern bekeken of een bepaalde procedure kan worden toegepast, antwoordt *Joke Schuur-Schouten*. *Jeanette Wolleswinkel* vult aan dat de bijzondere geheimhoudingsplicht niet geldt ten aanzien van de zedenpolitie. Over de casus in het voorbeeld, waarbij er sprake is van een seksueel misdrijf, mag informatie worden uitgewisseld met de zedenpolitie.

Hannelore Goeman gaat verder in op het voorbeeld. Stel, er is sprake van seksueel misbruik, de Vertrouwensinspectie escaleert naar de politie, er komt een gerechtelijk onderzoek, maar daar wordt geen gevolg aan gegeven bij gebrek aan bewijs. Wordt de naam van de betrokken persoon dan bijgehouden in de database van de Vertrouwensinspectie? Wordt die informatie gebruikt als er enkele jaren later opnieuw een melding over die persoon is?

Er wordt inderdaad vastgesteld dat er dergelijke leerkrachten zijn die regelmatig van schoolbestuur veranderen, beaamt *Annemiek Zeeman*. Bij een nieuwe aanstelling moet een verklaring omtrent gedrag worden voorgelegd. Als er een veroordeling geweest is, krijgt iemand geen VOG meer, maar wel als er geen strafrechtelijke vervolging was. De Vertrouwensinspectie moedigt scholen daarom aan referenties op te vragen bij andere scholen. De inspectie kan die informatie niet zelf doorgeven aan de schoolbesturen. Het ministerie denkt wel na over wetgeving over continue screening en actualisering van de verklaring over goed gedrag, maar dat is enkel nuttig voor de zittende leraren.

Hannelore Goeman maakt de vergelijking met de kinderopvang in Vlaanderen. Daar werden over bepaalde kinderopvanginitiatieven, gedurende meerdere jaren, verschillende meldingen ontvangen. Dat ging soms over zware meldingen, maar die werden nooit bij elkaar gelegd, waardoor geen alarmbellen afgingen dat er een fundamenteel probleem zou kunnen zijn. Eenzelfde fenomeen kan zich voordoen in het onderwijs, op individueel, team- of schoolniveau. Het lid vindt het interessant dat als er veel meldingen zijn over een bepaalde school, de Nederlandse inspectie daar toch mee aan de slag kan gaan, wat niet gebeurde in de Vlaamse kinderopvang.

Joke Schuur-Schouten bevestigt dat alle signalen over een bepaalde school continu worden geactualiseerd in de database. Als er op een uniek nummer een groot aantal meldingen binnenkomt over grensoverschrijdend gedrag, sociale veiligheid en dergelijke, dan gaan er direct alarmbellen af. Het nieuwe regeerakkoord voorziet ook dat er voor ernstige incidenten een meldplicht komt voor scholen. Men wil komen tot een dashboard waarbij men wekelijks inzicht krijgt in het aantal signalen, zowel vanuit de reguliere inspectie, de Vertrouwensinspectie, als vanuit de direct betrokkenen. Op die manier heeft de contactinspecteur een goed overzicht van de signalen. Het wordt dan quasi onmogelijk om die uit het oog te verliezen en daar geen gevolg aan te geven.

Jeanette Wolleswinkel merkt op dat er in de voorgaande discussie twee niveaus door elkaar lopen: enerzijds is er de opvolging van individuele leerkrachten waarbij alarmsignalen kunnen afgaan, anderzijds zijn er signalen op schoolniveau. Die niveaus moeten worden onderscheiden. Bij individueel seksueel grensoverschrijdend gedrag geldt de meld-, overleg- en aangifteplicht, waarop actie volgt; op schoolniveau gaat het om het pedagogische klimaat als onderdeel van de onderwijskwaliteit, waarop de inspectie kan bijsturen.

Wat gebeurt er wanneer een melder zelf vraagt om geen verdere opvolging te geven aan zijn zaak? *Joke Schuur-Schouten* antwoordt dat als er een redelijk vermoeden is van seksueel misbruik, dat met instemming van de melder – die men meestal verkrijgt – wordt gemeld aan het schoolbestuur, waaraan de aangifteplicht wordt opgelegd. Zo kan er wel resultaat worden geboekt.

Er werd gezegd dat de Vertrouwensinspectie geen aangifteplicht heeft, aldus *Johan Danen*. Begrijpt hij het goed dat de Vertrouwensinspectie wel het recht heeft om aangifte te doen? Hoe gebeurt die afweging? Men zou dat bijvoorbeeld altijd kunnen doen, tenzij de melder expliciet aangeeft dat hij dat niet wenst.

Volgens *Annemiek Zeeman* komt het gelukkig bijna nooit voor dat de school weigert zijn aangifteplicht te vervullen. In uitzonderlijke gevallen kunnen vertrouwensinspecteurs zelf aangifte doen.

De onverwijld aangifteplicht die de Vertrouwensinspectie de scholen kan opleggen, biedt voldoende handvatten om effectief te kunnen optreden, zegt *Joke Schuur-Schouten*.

Er is een korte escalatieladder, waardoor – als ouders en het bestuur geen aangifte doen – een dossier binnen de veertien dagen bij de bevoegde minister ligt, zodat hij de nodige maatregelen kan treffen, vult *Jeanette Wolleswinkel* aan.

Annemiek Zeeman licht nog toe dat de aangifte onverwijld moet gebeuren. De wetgeving wil niet dat het schoolbestuur zelf onderzoek gaat doen, want dat is aan de politie.

Koen Daniëls blijft op zijn honger zitten wat de puur praktische organisatie betreft. Er komt een telefonische melding via het 0900-nummer van een moeder die, door concrete gedragingen, sterke vermoedens heeft van seksueel grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van haar kind. Vraagt de vertrouwensinspecteur tijdens dat gesprek dan door naar de feiten? Neemt hij contact op met de school? Wordt het rechtstreeks doorgegeven aan de politie? Raadt men de moeder aan om zelf contact op te nemen met de politie?

In een dergelijke casus krijgt de ouder als raad om vooral niet door te vragen bij het kind, stelt *Joke Schuur-Schouten*. Dat om de ouder tot rust te brengen en de mogelijkheid te bewaken om een kind goed te kunnen horen. Vervolgens wordt aan de ouder gevraagd of hij hiermee naar het bestuur en naar de politie wil gaan. Zo kan de politie het kind horen en onderzoek voeren. De Vertrouwensinspectie kan ook contact hebben met de politie. Het bestuur heeft dan de onverwijld overlegplicht met de Vertrouwensinspectie en zo wordt de kring opgebouwd.

Neemt de Vertrouwensinspectie een coördinerende rol op tussen de politie en de melders, vraagt *Koen Daniëls*.

Dat is soms zo, antwoordt *Jeanette Wolleswinkel*, al is het eerder de functie van contactpersoon bij de politie. Een vertrouwensinspecteur mag nooit in één systeem alle betrokkenen onder zich houden, legt *Joke Schuur-Schouten* uit. Er wordt een

afzonderlijke vertrouwensinspecteur aangesteld voor de ouder, voor de zedenpolitie en voor de bestuurder. Die drie collega's voeren continu overleg.

Jeanette Wolleswinkel zegt dat in de case die Koen Daniëls beschreef, de essentie is dat de ouders zo snel mogelijk contact opnemen met de politie, om alle informatie te kunnen verschaffen. Tegelijkertijd is er een link met de werkomgeving van iemand die ook met andere kinderen in aanraking komt. Dat is niet de eerste zorg van die ouders – die zijn immers vooral bezorgd om het welzijn van hun eigen kind – maar het is wel belangrijk dat het bestuur dat weet. Of de Vertrouwensinspectie dan wel de politie contact opneemt met het bestuur, wanneer ouders het bestuur niet informeren, wordt per dossier bekeken. Dat is maatwerk.

De vervolgstappen van het schoolbestuur ten aanzien van de betrokken leraar maken deel uit van een arbeidsrechtelijk traject, schetst *Annemiek Zeeman*. Daar geeft de Vertrouwensinspectie geen specifiek advies over. Er zijn langs die weg wel mogelijkheden om ervoor te zorgen dat de leerkracht in afwachting van een definitieve beslissing niet in contact komt met kinderen. Er kan ook een schorsing worden uitgesproken op basis van de cao en ten behoeve van de veiligheid van kinderen. Die mogelijkheden kunnen door de Vertrouwensinspectie onder de aandacht worden gebracht van het bestuur, dat de uiteindelijke regie heeft over het vervolgtraject.

Als het bestuur niets doet, en geen aangifte wil doen waar de Vertrouwensinspectie dat wel noodzakelijk acht, treedt de escalatieladder in werking, verduidelijkt *Joke Schuur-Schouten*. Dan belandt het dossier via de vertrouwensinspecteur bij de coördinator, die de zaak alsnog tracht op te lossen. Vervolgens gaat het dossier naar de directeur, de inspecteur-generaal en de minister.

Dat komt zoals eerder gezegd haast nooit voor, vult *Jeanette Wolleswinkel* aan. Als samen met een bestuur wordt vastgesteld dat er mogelijk sprake is van een strafbaar feit, en ouders in contact staan met de zedenpolitie, nemen besturen bijna altijd de nodige maatregelen.

Soms gebeurt het wel dat besturen twijfels hebben over de klachten ten aanzien van hun personeel, vult *Rogier Oet* aan. Sommige besturen voeren dan een eigen onderzoek, waardoor ze mogelijk later het hele zedenonderzoek belemmeren. Daarom wordt steeds gehamerd op de onverwijde overlegplicht met de Vertrouwensinspectie. Daar wordt intensief over gecommuniceerd met de besturen en scholen. Het is niet de bedoeling dat scholen zedenzaken louter intern behandelen en het politieel onderzoek gedwarsboemd wordt.

Hannelore Goeman heeft nog enkele korte vragen. Ze begreep uit de antwoorden dat de Vertrouwensinspectie scholen en besturen vooral adviseert over hoe ze een onderzoek intern kunnen opzetten en voeren. Klopt dat?

Wat als, in het voorbeeld van daarnet, een ouder die vermoedens heeft van grensoverschrijdend gedrag, niet naar de politie wil stappen? Stopt het verhaal dan?

Er geldt een overlegplicht voor bestuurders. Dat is een interessant concept, maar soms zijn er ook slachtoffers die niet willen dat een zaak geëscaleerd wordt. De overlegplicht houdt daar geen rekening mee: een bestuurder die op de hoogte is van feiten heeft de plicht die te overleggen met de Vertrouwensinspectie, ook als het slachtoffer dat niet wil.

Joke Schuur-Schouten bevestigt dat. In een dergelijk geval is het persoonlijke belang ondergeschikt aan het maatschappelijke belang. Dat moet goed worden uitgelegd aan het slachtoffer.

Volgens *Jeanette Wolleswinkel* gebeurt het soms dat een bestuurder de overlegplicht niet nakomt. In dat geval tracht de Vertrouwensinspectie de bestuurder via de ouder te informeren of neemt ze zelf telefonisch contact op met het bestuur. De Vertrouwensinspectie meldt dan welk geval bij haar bekend is, vraagt of het bestuur daarvan op de hoogte is en daarover al stappen ondernam.

De taken van de inspectie zijn informeren, adviseren, begeleiden en monitoren. Dat houdt een verzwaring in. De meeste meldingen zijn afkomstig van ouders. Aan hen wordt bij pestgedrag bijvoorbeeld informatie gegeven over de klachtenregeling of geadviseerd om het gesprek aan te gaan met de school. Bij zwaardere vergrijpen worden ouders intensiever begeleid. Bij het monitoren wordt bijvoorbeeld gekeken of effectief aangifte werd gedaan bij de zedenpolitie en worden er vervolgspraken gemaakt. Dat verschilt per categorie en per casus.

Er was een vraag over het verschil tussen de Nederlandse Vertrouwensinspectie en de Zorginspectie bij kinderopvang in Vlaanderen. *Annemiek Zeeman* legt uit dat de Vertrouwensinspectie er enkel is voor de kinderopvang en de scholen, met uitsluiting van arbeidsrechtelijke kwesties. Dat is de taak van de Arbeidsinspectie.

Koen Daniëls verduidelijkt zijn eerdere vraag. In de onderwijssector zijn er vaak grote besturen, terwijl er in de kinderopvang veel eenmanszaken zijn. Dat vraagt volgens hem een andere aanpak. Wordt daar anders mee omgegaan?

Kinderopvanginitiatieven hebben ook een meld-, overleg- en aangifteplicht, verduidelijkt *Annemiek Zeeman*. De meeste gastouders vallen onder een gastouderbureau, dat ook een meldplicht heeft of zelf aangifte kan doen.

Jeanette Wolleswinkel verduidelijkt dat de kinderopvang niet werd opgenomen in het eerder getoonde overzicht. Dat heeft ook te maken met het toezicht. De onderwijsinspectie is de eerstelijnstoezichthouder van het primair onderwijs tot het MBO. Voor de kinderopvang zijn de GGD's de eerstelijnstoezichthouders en de onderwijsinspectie de tweedelijnstoezichthouder. De vertrouwensinspecteurs zijn nooit toezichthoudend inspecteur in hun functie van vertrouwensinspecteur.

Kunnen de sprekers nog ingaan op zijn vraag over het onderscheid tussen begeleiding en advies en de mogelijke belangenvermenging daarbij, vraagt *Koen Daniëls*.

Jeanette Wolleswinkel legt uit dat de vertrouwensinspecteurs met de melders in contact staan. Dat zijn vaak persoonlijke zaken. De contactinspecteur is gekoppeld aan het bestuur, dat gaat over de totale onderwijskwaliteit en die houdt echt toezicht. De Vertrouwensinspectie wil mensen goed informeren over hun rechten en eventuele vervolgstappen. Als tijdens een gesprek blijkt dat melders intensieve ondersteuning nodig hebben, worden ze verwezen naar een externe vertrouwenspersoon.

De vertrouwensinspectie begeleidt niet op de onderwijskwaliteit, vult *Joke Schuur-Schouten* aan.

Hannelore Goeman gaat in op het voorbeeld over pestgedrag. Dat is een acuut probleem in Vlaanderen, waar veel kinderen en ouders mee geconfronteerd worden. Vaak vinden zij dat de school daar te weinig aan doet. Wat zijn dan de mogelijkheden?

De Vertrouwensinspectie probeert altijd de ouders in hun kracht te zetten en na te gaan hoe de school intern het probleem oplost, antwoordt *Joke Schuur-Schouten*. De meeste scholen hebben een interne en een externe vertrouwenspersoon, waarnaar ook wordt doorverwezen. Maar als er op een dag bijvoorbeeld een tiental klachten komen over eenzelfde instelling, wordt een urgent signaal aangemaakt, dat aan de contactinspecteur wordt bezorgd, die de nodige toezichtmaatregelen treft.

Jeanette Wolleswinkel vult aan dat in individuele cases wordt gewezen op de vertrouwensrelatie tussen de ouders, het kind en de school. Als die onder druk komt te staan, is er iets aan de hand en moet dat opgelost worden. De school heeft een zorgplicht en is wettelijk verplicht om te zorgen voor een veilig leerklimaat voor alle kinderen. Ouders hebben het recht te weten hoe die plicht wordt ingevuld en hoe inbreuken daarop worden rechtgezet.

Annemiek Zeeman nuanceert dat de meldplicht enkel geldt voor personeel van de school, niet voor bijvoorbeeld vrijwilligers of de zelfstandige tuinier. Schoolpersoneel is verplicht om problematisch gedrag van met taken belaste personen te melden. Omgekeerd geldt die plicht niet, maar is het uiteraard wel aangeraden om dat ook te melden.

Zijn er al veroordelingen uitgesproken voor het niet naleven van de meldplicht, vraagt *Koen Daniëls*.

Dat kan de Vertrouwensinspectie moeilijk onderzoeken, omdat ze zelf geen toezichthouder is, antwoordt *Annemiek Zeeman*. De toezichthouder, de Inspectie van het Onderwijs, heeft echter geen overzicht van het aantal niet doorgegeven meldingen. Enkel op basis van concrete gevallen en signalen kan contact worden opgenomen met de school en wordt gewezen op de niet-naleving van de onverwijld overlegplicht.

Dat sluit ook aan bij de vraag over percentages en het aantal meldingen. *Rogier Oet* beseft dat de inspectie niet alles in beeld heeft. Dat is wrang, zeker als het gaat om zaken van kindermishandeling; vandaar het belang om alle scholen en besturen te wijzen op de meld-, overleg- en aangifteplicht. Maar helaas blijft veel onder water.

De vraag van *Jan Laeremans* over het indringend seksueel kijken werd nog niet beantwoord. Dat is subjectief, leidt dat niet tot valse aangiften?

Annemiek Zeeman antwoordt dat dat een wetsvoorstel is van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. De Vertrouwensinspectie is daar niet bij betrokken. Het voorstel ligt nu ter bespreking in de Tweede Kamer.

Worden incidenten buiten de school meegenomen, vraagt *Jan Laeremans*.

Wel als het gaat om met taken belaste personen, antwoordt *Annemiek Zeeman*.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Johan DANEN
Loes VANDROMME,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AVG	algemene verordening gegevensbescherming
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
HO	hoger onderwijs
MBO	middelbaar beroepsonderwijs
PISA	Programme for International Student Assessment
VOG	verklaring omtrent gedrag
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent
WOT	Wet op het onderwijstoezicht